

Олексунь Н. О.,
асистент кафедри національної безпеки, права та міжнародних відносин
Державний університет «Житомирська політехніка» м. Житомир
Оксютович Т. Л.,
здобувач вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
за спеціальністю 256 «Національна безпека»
Державний університет «Житомирська політехніка» м. Житомир

СУЧАСНА УКРАЇНЬСЬКА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВІЙНИ

В умовах гібридної агресії росії одне з найважливіших місць посідає міжнародна дипломатія. Починаючи з лютого 2022 року дипломатія розглядалась не лише як зовнішньо-політичний інструмент, а як головний чинник виживання держави, збереження незалежності країни, формування анти-російської коаліції.

Українська дипломатія в умовах повномасштабного вторгнення вийшла на повністю новий рівень та посилила позиції України на міжнародній арені. На думку О. Меженської, «дипломатія - це боротьба країни за право на життя, право на суверенітет, право на свої території в умовах реальної війни. Це використання всіх наявних методів та засобів дипломатії, вироблення нових для вирішення конфлікту та перемоги» [5]. На сьогодні Україна використовує всі наявні дипломатичні інструменти, аби запобігти діям агресора. Уряд комплексно задіює весь спектр дипломатичних інструментів, включно з тихою та публічною дипломатією, економічною, культурною, багатосторонньою і двосторонньою дипломатією, а також дипломатією на вищому рівні, дипломатією другого рівня та превентивною дипломатією [2]. В умовах збройної агресії особливої ваги набуває дипломатія примусу, спрямована на формування санкційного тиску та міжнародної ізоляції агресора.

Важливою складовою залишається підтримка західних партнерів України. Наприклад, з 24 лютого 2022 року по 31 серпня 2025 року Україна отримала 291 млрд євро фінансової допомоги, з яких 114 млрд євро надав один із головних партнерів України - США, 177 млрд євро надала Європа. США планують надати ще 4,35 млрд євро, а Європа - 96,2 млрд євро. Однак помітно, що за 2025 рік США зменшила кількість допомоги на 43% [1].

Одним із ефективних засобів у боротьбі з агресором є дипломатія гарантій безпеки. У 2024-2025 роках Україна уклала понад 28 двосторонніх безпекових угод з країнами НАТО та ЄС [3]. Варто зазначити, що протягом останнього року в інформаційному просторі з'являється дедалі більше повідомлень про «мирний план» та, загалом, про переговори щодо завершення бойових дій. Важливим документом, що розглядається поряд із «мирним планом», є «Рамкова угода щодо гарантій безпеки для України», яка передбачає, що у разі повторної агресії президент США може застосувати збройні сили проти Росії. Водночас залишається недоліком те, що ці договори не прирівнюють напад на Україну до нападу на країни-гаранти. Об'єктивно кажучи, дипломатія України спрямована на посилення юридичних зобов'язань партнерів та розширення кола гарантів безпеки [7].

Окремо варто виділити дипломатичні зусилля щодо звільнення полонених. З початку повномасштабного вторгнення Україна повернула 5 857 осіб із полону (можна деталізувати за категоріями: військові, цивільні, діти). У 2025 році Україна та РФ домовилися активізувати Стамбульські домовленості щодо обміну полоненими, що передбачають звільнення близько 1 200 українців [6]. У боротьбі з РФ Україна активно використовує міжнародно-правові механізми, зокрема Позови до Міжнародного суду ООН щодо порушення Конвенції про боротьбу з фінансуванням тероризму, ліквідацію всіх форм расової дискримінації та щодо геноциду. У цьому випадку дипломатія забезпечує підготовку доказової бази, яка допоможе розкрити всі воєнні злочини проти України [4].

З усього зазначеного зрозуміло, що дипломатія є невід'ємною складовою розвитку та безпеки України, особливо у воєнний час. Дипломатія охопила практично усі сфери, починаючи з військової допомоги і закінчуючи інтеграцією до НАТО.

Список використаних джерел

1. В антилідерах – США. Як скоротилися обсяги західної допомоги Україні в 2025 році. URL: <https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/viyskova-dopomoga->

ukrajini-zmini-obsyagiv-i-skorochennya-pidtrimki-zahodu-v-cifrah-ta-infograficiv-50555323.html

2. Дипломатія – що це таке, види, форми, роль та задачі. Хто такий дипломат. Termin.in.ua.URL: <https://termin.in.ua/dyplomatiia-dyplomati/>.

3. З ким Україна має безпекові угоди і що вони передбачають – пояснення Міноборони. Міністерство оборони України. URL: <https://mod.gov.ua/news/z-kim-ukrayina-maye-bezpekovi-ugodi-i-shho-voni-peredbachayut-poyasnennya-minoboroni> (дата звернення: 03.12.2025).

4. Заява МЗС України щодо рішення Міжнародного суду ООН у справі проти Російської Федерації. Міністерство закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/news/zayava-mzs-ukrayini-shchodo-rishennya-mizhnarodnogo-cudu-onn-u-spravi-proti-rosijskoyi-federaciyi> (дата звернення: 03.12.2025).

5. Меженська О. Російсько-українська війна – війна дипломатії. Актуальні проблеми політики. 2024. № 73. С. 134–141. URL: <https://doi.org/10.32782/app.v73.2024.19> (дата звернення: 04.12.2025).

6. Обмін полоненими: Україна повернула військових та цивільних dw.com. URL: <https://www.dw.com/uk/obmin-polonenimi-ukraina-povernula-vijskovih-ta-civilnih/a-73743982>.

7. Окрім плану з 28 пунктів був ще один документ: які гарантії безпеки США пропонують Україні | Коментарі Україна. Коментарі Україна. URL: <https://society.comments.ua/ua/news/warrussia/okrim-planu-z-28-punktiv-buv-sche-odin-dokument-yaki-garantii-bezpeki-ssha-proponuyut-ukraini-787877.html>